

Uredništvo i
uprava nalaze se
u Zagrebu,
Gundulićeva ul. 22a
II. kat lijevo
(Dr. E. Fischer)
Rukopisi se ne
vraćaju.

ŽIDOV

Izlazi dvaput
mjesečno.

Pretplata:
Godišnje K 10,
polugodišnje K 5,
četvrtgodišnje K 3.
Pojedini br. 40 fil.

HAJEHUDI

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA.

God. I.

1. listopada 1917. - ZAGREB - 15. Tišri 5678.

Broj 2.

Poruka uredništva i uprave!

Uljudno molimo svoje cijenjene čitatelje, da odmah pošalju pretplatu, a svoje prijatelje; da živo porade oko rasprostranjenja našega lista. Svakome ćemo biti zahvalni tko nam bude priopćio imena naših suplemenika, a naročito židovskih vojnika.

Molimo nadalje, da nam se redovito šalju izvještaji o znatnijim događajima u općinama i o sudjelovanju naših Židova u ovom ratu.

Nadamo se brojnom odzivu, moralnoj i materijalnoj potpori svih onih, u kojih još imade čuvstva i zanimanja za židovstvo.

Pretplata se šalje samo na »Banku za trgovinu, obrti i industriju« Zagreb za tekući račun »Židov«. Dopisi na Dr. Ed. Fischera, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a, II. kat.

K izbornoj reformi u Hrvatskoj.

U saborskoj sjednici od 11. VIII. 1917. rekao je g. dr. Dušan Popović: »Žao mi je, što momentano nije u saboru ni jedan reprezentant židovskog plemena...«

Ubrzo se eto pruža dru Popoviću prilika, da kod izborne reforme utvrdi iskrenost i ozbiljnost svojih riječi i da omogućiti, da u sabor dodje i zastupnik Židova, jer i ako bi bio po današnjem izbornom redu u saboru po koji pokršteni ili nepokršteni Židov, ipak židovski narod ne ima ni jednog, — nema svog zastupnika, a u eri demokratizacije samo se o tome može raditi. Zato je postulat istinske i prave demokratije opće, jednako, tajno i proporcionalno izborno pravo sa zaštitom manjina. Nije nam poznato u koliko odgovaraju istini novinski glasovi o izbornoj reformi u Hrvatskoj i prema tome koliko će ta izborna reforma odgovarati duhu demokratije, koja se toliko naglašavala kod nastupa novoga režima u Hrvatskoj.

Mi shvaćamo inače opreznu i promišljenu politiku hrvatsko-srpske koalicije, ali ako su istiniti glasovi što se pronose glede zakonske osnove o izbornoj reformi, onda ju je teško složiti sa bićem prave demokratije, jer prema toj reformi ostat će kako Židovi, tako i razne druge društvene skupine bez svoga zastupnika.

Jer, smatrao tko Židove kao nacionalnu, vjersku, socijalnu ili ekonomsku skupinu ili sve to skupa, ipak stoji da oni u svojoj ukupnosti, ne obzirući se na iznimke i kod nas žive jednom narodnom dušom i tradicijom, jednim manje ili više anormalnim narodnim životom i željama, a u tome i jest bit demokratizma, koja se odnosi na formu, a ne na sadržaj, da se svakom individu-u i svakoj individualnoj skupini u duhu pravednosti osigura mogućnost autonomnog života i razvitka, pa zato

i jest zahtjev pravednosti, zahtjev demokratizma, da se i toj skupini, smatrao ju tko kakovom god htio, dade i osigura to elementarno demokratsko pravo.

Ne možemo radi opsega našega lista raspravljati cijelo ovo pitanje potrebnom opširnošću, kako bi htjeli, tek spominjemo da nas ne bi mogao zadovoljiti virilni zastupnik, kakovim bi se kod nas možda zadovoljili nedemokratski vladajući krugovi bogoštovnih općina, jer takav virilista, koji nije proizašao iz izbora narodnog ne može imati ni svijesti i srca za narod, ni snage u narodu, već bi takav odgovarao starom šablonskom liberalno-konfesijonalnom shvaćanju židovstva.

Ovakovo rješenje tim manje bi nas moglo zadovoljiti, kad znademo da Židovi u Bosni osim svoga virilnog konfesijalnog reprezentanta, imadu i svog biranog narodnog zastupnika, dočim Židovi u Hrvatskoj stoje bez tumača i branitelja njihovih potreba i težnja, premda po broju nadmašuju onaj minimum stanovnika za koji je i po novoj izbornoj osnovi predviđen bar jedan zastupnik. Zato Židovi u Hrvatskoj vjeruju, da će ovaj zahtjev pravednosti i istinske demokratije doći do oživotvorenja u modernoj izbornoj reformi, koja se sprema u Hrvatskoj, te živo prate razvitak ovog pitanja, a osobito očekuju da će židovske bogoštovne općine u Zagrebu i Osijeku u ovom znamenitom času dostojno shvatiti i izvršiti svoju dužnost prema židovstvu, njegovoj časti i potrebama.

Kol nidre.

Prije početka samoga Jom-Kipura treba da se izvrši molitva Kol nidre. Tu molitvu poznaje svaki Židov i mnogi nežidov. Nu malo je tko razumije. Sadržaj je molitve formula, kojom se proglašuju ništetnim i nevaljanima prisege i zavjeti, što ih je molitelj može biti učinio, i to samo takovi zavjeti, kojima je molitelj sam sebi nešto zabranio, gdje se je sam nečesa odrekao. Ta se formula ne odnosi na prisege učinjene pred ljudima ili pred sudom u svrhu, da se tvrdnja ili izkaz učinjen u privatno i kazneno-pravnom životu prikažu istinitima. Ta je molitva za mnoge, koji je ne razumiju misterij, te dala je kod Židova povoda mnogim kombinacijama i tumačenjima postanka i značenja te molitve. Naši neprijatelji tvrdili su, da ta molitva Židovima dozvoljava i omogućuje krivokletvu i ne samo da oprašta u prošlosti učinjene krivokletve, nego ih i unaprijed odobrava za budućnost. Kada je nastupila era reforme bogoslužja, ukinuta je u nekim općinama i hramovima ova molitva naprosto iz razloga, da se dokaže nežidovima, kako ova molitva za nas nije ni od kakove važnosti. Zadnjih se godina počelo uvadljati ovu molitvu u onim hramovima, gdje bijaše dokinuta.

Ova molitva djeluje kao malo koja na nabožnost i židovsko čustvo općine.

Posvećena tradicijom — Kol-nidre-molitva je stara nekih 1300 godina, — iskićena divnim, dubokim i potrebnim melodijama ona jednim mahom osvaja i privlači svako židovsko srce, pa i one elemente, koji su u skoku, da postanu renegati. Bilo je često slučajeva, da su se renegati u velikoj čežnji za molitvom Kol-nidre došuljali u hram i povratili se k židovstvu pod utiskom te molitve, a da nijesu znali, da je Kol-nidre molitva židovskih renegata, nu onih renegata, koji su to postali protiv svoje volje, pod prijetnjama. Zapadni Gothi (počamši od 652. g.) i španjolski inkvizitori (u drugoj polovici XV. stoljeća) širili su među Židovima kršćanstvo ognjem i mačem. Dakako, da nijesu vjerovali, da su pokrštenjaci trajno i iskreno prihvatili kršćanstvo. Sumnjičili su ove silom-pokrštene »Anussim«, da tajno slijede propise židovske religije. Zato su ih tajno uhadjali i jao pokrštenjacima, koji bijahu uhvaćeni, da su potajno ostali Židovi. Uz ostale mjere bje uvedeno, da su pokrštenjaci raznim prigodama tečajem godine morali javno prisizati, da ne će ni tajno slijediti propise židovske vjere. Kada su se svi silom-pokrštenjaci potajno sastali, da barem jedamput godišnje — na Jom Kipur — zajednički manifestiraju svoju pripadnost židovstvu, nijesu znali, da li im je to dozvoljeno obzirom na učinjene prisege, da ne će pribivati židovski bogoslužjenjima. Nepokršteni Židovi također nijesu znali, da li im je dozvoljeno bogoslužjenje zajedno sa pokrštenjacima. Zato se svake godine prije Jom-Kipura sastade Bet-Din, koji izreče, da su ništetne po pokrštenjacima učinjene prisege, da ne će pribivati židovskim bogoslužjenjima, jer su te prisege iznudjene prijetnjama i same po sebi nemoralne. Tek nakon te riješidbe mogli su Židovi i Anussim zajedno slaviti Jom-Kipur. Kol-nidre sadržava dakle formulu uništenja po Anussima učinjenih prisega, da se ne će niti potajno sastajati, ni među sobom, ni sa nepokrštenim Židovima, da zajednički vrše židovske obrede. Kol-nidre molitva ne samo da ne dozvoljava i ne odobrava krivokletstvo, nego je naprotiv nastala odatle, što su Židovi svetost prisege toliko cijenili, da do riješitbe Bet-Dina nijesu bili sigurni, smije li se iznudjena, dakle nemoralna prisega prekršiti.

Kol-nidre molitva rodila se u užasnim duševnim mukama židovskog naroda, u groznoj grižnji savjesti Anussima. Odatle ona veličajna melodija, koja ti priča najprije o tihom jecanju sputanih duša, onda se svija u bolima, zatim se bori za oslobodjenje, htjela bi da glasno zaplače, nu ne smije, da je žbiri uhvate. Mjesto glasnog krika čuje se samo tiho jecanje, težak uzdah, tužno zavijanje i zastrašeno stenjanje silovane židovske duše. Kol-nidre je krvlju i suzama natopljeni tisućljetni misterij o vjernosti, heroizmu i mučeništvu Židova. Nije pravo, nije dostojno, a i štetno je za židovstvo, da je Kol-nidre molitva u tolikim hramovima dokinuta. Vi, koji ste zvani i dužni braniti ritus, čuvati ceremonijel i štovati tradicije, rabini i bogoštovne općine, uvedite opet uzvišenu Kol-nidre molitvu!

Još jedna o ciljevima našega lista.

Sa oduševljenjem i zadovoljstvom pozdravili su svijesni Židovi jugoslavenskih zemalja monarkije prvi broj »Židova.« Radosna ova činjenica i te kako potvrđuje potrebu izlaženja ovoga lista.

Ali sigurni smo, da je pojava, a po gotovo ime našega lista, iznudila gdje kojemu i usklik: »Čemu taj list?«

Ovaj će glas doći u glavnom s dviju strana. Na jednoj su strani oni, koji mrze Židove i idu za tim, da ih unište moralno i materijalno.

Drugu stranu sačinjavaju oni, koji su doduše krv od naše krvi, ali ipak drže, da je bolje ako se što više pritaje. To su naime Židovi što no vele, da su samo »izraelićani«, mojsijevci ili pripadnici druge koje narodnosti »izraelitičke, mojsijeve vjere« . . .

Medjutim, nas ne će držanje spomenutih dviju skupina niti najmanje s krenuti s odredjenoga puta. Mi znamo što hoćemo i uvjereni smo, da će naš list svojim otvorenim pisanjem razbistriti mnogi nespoznamak i utrti put mnogoj istini. Mi ćemo nastojati, da naš list bude zrcalo, u kojemu će se viditi jasna, naravna i nenakažena slika Židova, kojemu je šija čvrsta i koji, svagdje gdje god živi, saradjuje revno i rodoljubno na socijalnom, ekonomskom i kulturnom, a ako je potrebno i političkom polju. Naš će list iznašati potrebe i želje, vrline i mane našega naroda, a bude li potrebno, ustati će i na obranu židovstva. . .

Naročito ističemo: Hoćemo da djelujemo stvarno i izmirujuće. Nežidov, neka nas upozna onakovim, kakvi jesmo, a ne onakovim, kako nas prikazuju mržnja i predrasude. A Židov, kojemu je židovstvo teret, neka u našem listu vidi da imade ogroman broj Židova ne samo po imenu, već i takovih koji pripadnost židovskoj zajednici očituju svijesnim istupom i radom za boljak te zajednice. Toliko razjašnjenja onima, koji dočekaše naš list s kimanjem glave.

Preostaje samo još, da reknemo koju riječ onima, što ne primiše prvi broj našega lista, kao staroga vjernoga prijatelja. Njima će list donijeti okrijepe za životnu borbu, i poticaja za rad u korist židovstva. I pouzdano se nadamo, da će naš list ojačati njihovu ljubav, ponos i oduševljuje prema onome pravom židovstvu, za čije neokaljano ime i bolju budućnost, ulažemo svi radosno svoje sile!

Vijesti iz Hrvatske i Slavonije.

Poginuli vršeci svoju dužnost. Stigla nam je tužna vijest o smrti dvojice valjanih mladića odlikovanoga poručnika 16. pješ. puk. Vladimira Sterna i jednogod. dobrov. Oskara Herzla bankovnoga činovnika iz Zemuna. Čast njihovoj uspomeni!

Ranjeni. Za jednoga juriša dne 29. srpnja o. g. ranjen je u desno koljeno prič. natporučnik 25. domobr. pješ. pukovnije Rikard Neumann. Rana bijaše na žalost tako teška, da mu se morala amputirati noga. Natporučnik Neumann zadobio je još godine 1914. u Srbiji tešku ozledu na glavi i odlikovan je kao jedan od prvih časnika.

Istoga dana ranjen je u prsa i prič. poručnik 25. domobr. pješ. puk. Stjepan Szomjas nakon 22. mjesecne neprekidne frontne službe, za koje je vrijeme tri puta odlikovan za hrabrost (srebr. kolajnom I. i II. razr. i bronč. kolajnom).

Odlikovanje. Nadliječnik dr. David Eisenstädter odlikovan je za hrabro i požrtvovno držanje pred neprijateljem prev. pohvalnim priznanjem s mačevima.

Javio se iz zarobljeništva. Ovih se dana ponovno javio iz ruskoga zarobljeništva pričuvni zast. Oton Braun, član židov. akad. kult. kluba

„Judeja“. Za revolucije pokušao je da pobjegne, ali su ga nakon tri nedjelje lutanja zaustavili. Oton Braun odlikovan je već otprije srebrnom kolajnom za hrabrost.

Izmjenjeni zarobljenici. Samuel Baum iz Nuštra, vojnik 70. pj. pukov. koji je bio zarobljen, povraćen je kod izmjene invalida. — Pukovnijski liječnik dr. W. Rosenzweig stigao je također iz srpskoga zarobljeništva.

Imenovanje. Ban je imenovao predsjednika izrael. bogoštovne općine zagrebačke gosp. Dra R. Siebenscheina, predsjednikom odjelničkoga odbora kraljevine Hrvatske.

Umro. Dne 21. rujna preminuo je nakon kratke bolesti g. Gustav Weinberger ugledni trgovac u Svetama.

Srebrni pir proslaviše na prvi dan nove godine g. Vilim Grünwald i supruga u Koprivnici. Tom prilikom darovali su hramu lijep srebrni dar.

Istoga dana proslavio je revni učitelj zagrebačke izr. bogoštovne općine g. Adolf Weiss i supruga mu Roza svoj srebrni pir.

Vjenčanje. Gospodjica Elsa Haas i prič. poručnik g. Lavoslav Steiner vjenčali su se dne 27. rujna u zagrebačkom izr. hramu.

Nakon prvoga broja „Židova“. Bez pretjerivanja možemo ustvrditi, da je zanimanje za naš list veoma živo. Sa svih strana stižu nam izjave odobravanja i prijave za pretplatu, a primili smo također prinosa za novinski fond. Nadalje smo ustanovili, da je i većina hrvatskih listova objavila izlaženje našega lista. Objave su objektivne i upućuju općinstvo o pravim ciljevima našega lista.

„La Benevolencia“.

(Prigodom dvadesetpet godišnjice obitanka).

Naša uža domovina Bosna i Hercegovina tokom svog razvojnog vremena doživljavala je silne udarce sa sviju strana, zato se je u to doba manje posvećivalo pažnje prosvjeti, a više obrani od neprijatelja, stoga su tada njeni stanovnici bili vješiji mačem boratati nego perom. Ali poslije okupacije Bosne počinje nova era njenog života. Otkad njenom sudbinom stade upravljati velika monarkija, nastade i u njoj sredjeniji život, a njeni državljani počеше uživati kulturne blagodati. Silom prilika obratiše oni svoju pažnju knjizi, školi i uljudbi.

U ono doba primivši naši mladji ljudi nešto srednjo-evropske kulture i zapadne civilizacije, pregnuše odvikavati narod od zastarjelih običaja, koji mu smetahu, da koraca napred sa vremenom. Kao što ostali narodi Bosne, tako su i bosanski Židovi imali nesavremenih navada i običaja. Bogati sefardi ovih zemalja, — u pomankanju humanitarnih institucija, — običavali su svakog četvrtka dijeliti brašno, a petkom milodare u novcu. Sirotinja je tada četvrtkom u grupama išla od kuće do kuće i primala darove u naravi, a petkom bi obilazila od dućana do dućana i uzimala milodare u novcu. Ovaj način dješenja milodara silno se kosnu tadanje sarajevske židovske omladine, koja onda pokrene akciju, kako će dostojnije pomoći svojoj siromašnoj braći.

Ovaj pokret brzo pokazala lijep uspjeh. Za kratko vrijeme skupi se dobar broj istomišljenika, koji se koncem septembra 1892. sastanu na konstituirajuću glavnu skupštinu i osnuju društvo »La Benevolencia«. Na čelu društva izabraše kao predsjednika tadanjeg uglednog trgovca, a sada već pokojnog Isahara Zadika Dagona. Onda bijaše cilj društvu na prvom mjestu podupiranje siromaka, a na drugom mjestu potpomaganje siromašnih naučnika i studenata. U prvo vrijeme nijesu se dijelile stipendije, jer su školu pohađjali samo imućni, a sirotinja je išla u zanat. Na inicijativu predsjednika Jeuše D. Saloma,

— koji je od godine 1893. — dakle punih dvadeset godina predsjedao društvu — počima društvo od godine 1899. više pažnje posvećivati obrazovanju židovske omladine i kulturnom pridizanju naroda, pa stade godimice davati više stipendije za srednje i više škole. Počam od godine 1905. postade glavni cilj »La Benevolencije« kulturno unapredjenje naroda i školovanje omladine, što jasno vidimo, kada prisposobimo rad toga društva od te godine dalje. Onda opažamo kako sve to većma raste izdatak stipendija, a znatno za tim zaostaje potpora za uzdržavanje siromaka. Na primjer dano je:

g. 1905. potpore sirotinji K 2047, a stipendije K 1467					
„ 1906. „ „ „ 2213, „ „ „ 1926					
„ 1907. „ „ „ 2215, „ „ „ 2548					
„ 1908. „ „ „ 2407, „ „ „ 3080					
„ 1909. „ „ „ 2217, „ „ „ 3673					
„ 1910. „ „ „ 2633, „ „ „ 5428					

Posljednjih godina prekoračila je svota stipendije preko 10.000—12.000 K.

Ukupno izdato je dosada u humanitarno-prosvjetne svrhe oko 160.000 K. Od toga otpada na stipendije jedno 60.000 K, na naučnike oko 30.000 K, a oko 70.000 K kao potpore siromacima. Pomoću »La Benevolencije« svršilo je srednju i višu školu do 25 pitomaca, a oko 300 naučnika izučilo je zanat, od kojih su se mnogi izobrazili i izvan Bosne i Hercegovine u Monarhiji.

U sadanje ratno doba osobito se mnogo izdalo i izdaje na potpore. Za vrijeme neprijateljske invazije na istoku i za evakuacije Sarajeva odbor je imao pune ruke rada nastojeći brzom pomoću pripomoći bijednom i ispaćenom narodu. Najveći dio društvenog prihoda sada se troši u humanitarne svrhe, jer većim dijelom stipendije za više škole otpadaju, pošto su študenti uvojačeni, pa u vojsci služe narodu i otadžbini za ponos. Skoro sva mladja i starija generacija židovske inteligencije. — koja je stekla svoju naobrazbu pomoću »La Benevolencije«, — dekorirana je u vojsci za hrabro držanje pred neprijateljem. Tako je društvo svojim radom dalo narodu kulturne pregaoce, a državi mnoge hrabre časnike.

Društvo čuti manjak radne snage, jer su mnogi odbornici uvojačeni, medju njima Avram Levi Sadić, Bernardo Pinto, Dr. S. Pinto, Dr. Jakob Kajon. Društvo se ponosi, da su neki njegovi odbornici kao vojnici odlikovani. Dr. Kajon je kao c. i kr. natporučnik odlikovan za zasluge velikom zlatnom i malom srebrnom kolajnom, zatim je dva puta dobio Signum laudis sa ratnom dekoracijom i s mačevima, a potpredsjednik inžinir Sumbul odlikovan je redom Franje Josipa I. s ratnom dekoracijom.

Dok se ovako velik dio odbornika bori za kralja i domovinu, dotlem sadanji predsjednik, Pr. gosp. nadrabin Dr. Moric Levi sa ostalim odborcima neumorno radi oko društvenog napretka i kulturnog pridizanja naroda. Svi oni, koji su svojim radom doprinijeli procvatu »La Benevolencije«, sa ponosom mogu gledati na 25 godina svoga rada.

Živimo u vremenu gdje se traži od svakog pojedinca više aktivne djelatnosti u općem pregnuću za socijalni napredak, pa je dužnost svakog gradjanina da izdašno podupire sve one institucije, koje imadu za zadaću kulturno-ekonomsko pridizanje narodne energije. Napose je dužnost svakog Židova Herceg-Bosne, da svim svojim silama potpomogne rad i nastojanje društva »La Benevolencije«, kako bi ono moglo u buduće ispunjavati svoju veliku zadaću.

Vijesti iz Bosne.

Instalacija novoga nadržabina dra M. Levi.

Sarajevo. Dne 14. o. mj. instaliran je u sefardskom hramu u Sarajevu svečanim načinom novoizabrani nadržabin Dr. Moric Levi. U hramu su osvanule sve sefardske korporacije sa općinskim odborom na čelu, te mnogobrojni članovi sefardske općine, da prisustvuju svečanom činu.

Nakon običajne molitve priopćio je predsjednik bogoštovne općine, Ašer Alkalay dru M. Leviu zaključak općine, kojim ga je izabrala nadržabinom, te ga zamolio, da prihvati podijeljenu mu čast. Dr. Levi zahvali se na izboru te izreče na to svoj nastupni govor, koji se svih prisutnih duboko dojmio.

* * *

Vrlo se rado pridružujemo srdačnim čestitkama i željama, koje sa svih strana stižu novom nadržabinu, Dru Moricu Leviu, članu bos. herc. sabora. Nadamo se pouzdano, da će i u buduće postići lijepe uspjehe svojom velikom spremom i agilnim radom, kojega provejava ljubav za židovstvo. Ponosni i zadovoljni smo, što je tako odgovorno mjesto nadržabina zapremio muž, koji je dorasao velikim zahtjevima današnjeg vremena.

Bio rad dra M. Levija sretan i blagoslovljen.

Odlikovanja.

Sarajevo. Njegovo Veličanstvo podijelilo je generalnom stožernom liječniku g. dru. Gotliebu Arnsteinu komični krst reda Franje Josipa sa ratnom dekoracijom.

Banjaluka. G. dr. W. Orlik odlikovan je viteškim krstom reda Franje Josipa, te time dobio svoje peto odlikovanje.

Poslije rada.

Slika iz geta od M. Melamed-a.

Umorni, izmučeni i uznojeni, blijeda lica, ostavljaju stotine radnika prostorije tvornica i radionica. Crkvena ura udara šesti sat, i nekoliko časova zvuči neprekidno, kreštavo, zviždanje blizih i dalekih tvornica.

Raste struja umornih i oslobođenih, koji ispunjavaju uske pločnike ulica; usput nestaju u malenim kućicama, u tijesnim, uskim uličicama, koje u polutama spuštajuće se noći sličie širom otvorenom satanskom ždrijelu, što zijeva prema izmučenim nakon teškoga posla kroz dugi dan umornim ljudima.

Na čas zanijemi ulica. Gotovo svi su već u stanovima. Ljudi se peru i presvlače; žene su pri vatri zaposlene priredjivanjem večere. Izmučeni otac malo se odmara i utažuje si čim god glad, onda baci pogled u posljednje dnevnik. I ako ga umor nije posve svladao, poigrava se s dječicom. Mali čeznuli su cijeli dan za dragim ocem; i sad ga ne puštaju, opkoljuju ga, grle ga i penju mu se na koljena, ljube i dragaju ga i mole za jedan cent . . . A otac se osjeća sretnim, kad može da ispuni molbu svoje dječice.

I naskoro opet oživljuje ulica. Uredan svjež, presvučen pojavljuje se svijet; mladi ljudi u bijelim košuljama zasukanih rukava, sa glatko počesljanom kosom; mlade žene u bijelim izglatčanim haljeticima, lijepo počesljane, sa milim slatkim smiješkom na

Židovsko pitanje.

Jedan njemački glas: Izjava dra Pavla Rohrbacha. Znameniti ovaj poznavalac Istoka i istočne Evrope izjavio se o položaju Židova u Rusiji i o židovskoj budućnosti u Palestini ovako:

Po mom uvjerenju odlučan je moment, tako u židovskom kao i nežidovskom, a napose srednjoevropskom interesu, da se kod sklapanja mira prisili Rusija da zajamči Židovima zakonitu i zbiljku ravnopravnost s ostalim državljanima. Istina, danas je kao posljedica revolucije, podignuta ravnopravnost Židova u Rusiji. Ali ne smijemo zaboraviti, da su u Rusiji bili pogromi dulje vremena omiljelo sredstvo vlastodržaca da nezadovoljnu masu svrnu u smjer, koji je neopasan za vladu. Bilo bi dakle previše optimističko shvaćanje, da će sve te opasnosti i poteškoće biti uklonjene prvim zamahom revolucije . . . Glavno je, da se istočnim Židovima dađe u Rusiji sloboda života i rada, kako se ne bi među njima pojavila inače sigurno očekivana težnja za zapadom, naročito za Njemačkom.—

Drugo je znatno pitanje, da li valja podupirati nastojanja oko seljenja velikoga broja istočnih Židova u Palestinu. Ovaj je problem teško provediv s praktičnoga i političkoga stanovišta, premda čovjek mora već radi opće ljudskih i kulturnih razloga, da sa simpatijom prati težnje Židova za Palestinom.— Prema onome što znadem o židovskim poljodjelskim kolonijama u Palestini, rado dopuštam, da su se Židovi pokazali kao dobri kolonisti ondje, gdje su kao naseljenici postavljeni na vlastit: noge.

Tamo, gdje su prilike povoljne, mogu se u velikom opsegu iz njih načiniti seljaci . . .

Nema sumnje, da bi gospodarski procvat Palestine, pomoću novih židovskih naseljenika koristio i tamošnjem arapskom pučanstvu . . . Političke poteškoće leže u

držanju turske središnje vlade, koja prati s osobitim oprezom kolonizaciju nemuslimanskih elemenata . . . Ipak je pritecanje novoga svježega pučanstva prijeka potreba za budućnost Turske i preduvjet za snažni gospodarski, kulturni i politički preporod zemlje. Pri tome mogli bi židovski naseljenici vanredno koristiti Turcima, dakako pretpostaviv, da je njihov lojalitet uzvišen iznad svake sumnje . . . Turska je kroz stoljeća bila utočištem Židova sviju zemalja. Ona ih je, za vrijeme najtežih progona, susretala dobrohotno i tolerancijom, pa bi joj koristilo, kad bi i u buduće pridržalo ovo svoje držanje.

Njemačkoj, kao saveznicu Turske stalo je do vjernoga brzoga i jakoga preporoda, pa stoga imade razloga da pozdravi židovske emigracije i kolonizacije težnje. U tome smislu može palestinsko nastojanje Židova računati sa simpatijama cijele njemačke javnosti . . . Čini mi, se da s ovog gledišta, može palestinsko pitanje očekivati više od središnjih vlasti, nego li od entente, koja u posljednje vrijeme u raznim novinama i po političarima mnogo toga obećava . . . Ja ne vjerujem, da bi pobjeda entente mogla poslužiti židovskim interesima . . . Medjutim, ostane li Palestina turska, a ostane li opet Turska, u onoj političkoj konstelaciji, u kojoj je danas, to držim mogućim sistematsko i mirno ostvarenje palestinskih želja židovskoga naroda. Dakako, pod stijegom Turske i na temelju posvemašnje lojalnosti židovskih gradjana u turskoj državi . . .

UPOZORENJE. Pošaljite odmah pretplatu i to samo na Banku za trgovinu obrt i industriju d. d. Zagreb, za tekući račun „Židov“.

jako i oštro gibanje gudala, — a gusle izvijaju snažne, prkosne glasove; kao otpor proti udesu, udesu jednog uličnog muzikanta, koji, kao sva njegova braća, živi u gorkom vremenu i beskrajnoj nevolji. Tako oplakuje muzikant svoju vlastitu nesreću, a ujedno daje izražaja nesreći cijele židovske ulice, i nesreći sve svoje siromašne braće . . .

Ali mnoštvo oko njega, kojemu su vlastite brige i trpnje dojadile, kao da je nezadovoljno, — jer se tu i tamo čuju glasovi: »Nešto ugodnijega, veselijeg, — dajte svirajte nešto veseloga!«

I guslač stane, gleda sa svojim tamnim kratkovidnim očima na veliko mnoštvo ljudi, što ga okružuje, i u njegovom blijedom licu zasja veselje. Osjeća se gospodarom mase, on vidi stotine u nj-upiljenih očiju, i čini mu se, kao da ih sve ima u svojoj ruci; obuzme ga neko ugodno čuvstvo, — i za čas razliježe se ulicom vesela slatka, čisto židovska melodija, . . . i postaje veselo i živahno. Ocevi i majke dižu djecu iz koljevki, ljuljaju ih u zraku, pa i njih same zahvati želja da zaplešu.

Najednom nestane onaj stariji Židov sa klarinetom i prepušta drugoj dvojici, da sami taj veseli komad do konca izsviraju, . . . a sam se umiješa među ljude, sa svojim masnim šeširom u ruci; ljudi ga razumiju, oni su zadovoljni i daju . . . Padaju pojedini bakreni centi sa svih strana, a pri njihovom zvuku postaje guslač još veseliji, osjećajni, i on širi zrakom slatko meke, vesele glasove. — Odjednom nas-

Iz parlamentarnog govora zastupnika dra B. Strauchera izrečenog u car. vijeću dne 16. lipnja 1917.

O položaju Židova u Austriji.

„Udara u oči žalosna činjenica, da antisemitizam sve to jačim biva. Otvoreno ili pritajeno neprijateljstvo protiv Židova pojavilo se žalibože, a začudo i kod odlučujućih činbenika, kod kojih se moglo očekivati, da će stvarno i pravedno prosudjivati Židove i židovska pitanja. Očito je, da ovi krugovi, zadojeni mržnjom antisemitizma, ne samo da trpe neprijateljstvo raspoloženje prema Židovima, već ga takodjer i podupiru, što je dokazano izvan svake sumnje. Dopustite mi sada da progovorim otvoreno o položaju i znatnosti Židova u Austriji. Tom prilikom upozorujem na mnoge tu i inozemne publikacije o novouređenju monarhije i srednje Evrope, koje naročito ističu znamenitost austrijskih Židova za državu i gospodarstvo. Na svijetu imade 14 milijuna Židova. Od toga stanuju u Austro-Ugarskoj 2 $\frac{1}{2}$ milijuna, a u Austriji 1 $\frac{1}{2}$ milijuna. Danas su Židovi izraziti, znatni realno-politični činbenik i to poradi svoje snažne ljubavi za prosvjetu, svoje inteligencije i svog državi odanoga značaja. Ali kako se kod nas postupa sa Židovima i kako se ocijenjuje njihov rad! A ipak bi razborita vlada imala razloga, da postupa pravednije sa židovskim narodom s obzirom na vanjsku i unutarnju politiku. Ja ću spomeniti samo nekoliko temeljnih članaka našega ustava, koji tako lijepo zvuče. »Pred zakonom su jednaki svi građani, svi javni uredi pristupućni su svima građanima; uživanje građanskih i političkih prava, neovisno je od pripadnosti kojoj vjeroispovijesti!« Uza sve to još danas, nakon nakon 50 godišnjeg opstanka temeljnih državnih

tupi smetnja. Iz daleka se čuje kotrljanje kola i ustrašujuća zvonjava zvona. Nastaje metež; »Vatra!« — Bezbroy glava diže se u vis, gleda u tamno nebo, gdje titraju svijetle zvijezde, — rad bi saznati, gdje gori. Ulični dječaci trče u smjeru jurećih kola, koja poput vjetrova projuriše i nestaju u tamnoj noći. Uplašene majke hvataju dječicu za ruke i vuku ih silom u kuću; samo siromašni ulični muzikaši ostaju čašak na istom mjestu i neznaju, što da rade . . .

Preveo: Jakob ben Avrohom.

Učbenik jevrejskog jezika. (Lehrbuch der hebräischen Sprache M. Rath.) Nedavno je izašlo drugo popravljeno i prošireno izdanje već općenito priznatog učbenika Mosesa Ratha. Knjiga je zgodna za školu i samouku, a imade riječnik i ključ. Dnevna i strukovna štampa laskavo se izrazila o Rathovom učbeniku, koji je sobito prikladan za učenje jevrejskog jezika i upoznavanje jevrejske literature. Kruto uvezana knjiga obuhvata 400 stranica i stoji samo 7 K; poštarina 40 fil., a pouzeće 1 K. — Naručiti se može kod autora; M. Rath. Wien I. Postgasse 11. ili u kojoj godi knjižari.

„Najvažnije u prosudjivanju cionizma jeste činjenica, da ta ideja nije puki san, već, da se je uza sve poteškoće znatnim dijelom realizirala.“

Major Franz Carl Endres.

zakona, većina je državnih ureda i zvaničnih mjesta zatvorena za austrijske Židove.

Pravna jednakost, zajamčena temeljnim državnim zakonima, ostade do danas skoro samo mrtvo slovo. I je li se može vjerovati, da u Austriji još uvijek imade općina i gradova, gdje austrijski Židovi ne smiju stanovati?

Zahtjevi židovskih građana u Austriji.

Mi Židovi zahtijevamo, jasno i glasno, da poput ostalih naroda i građana ove države, takodjer možemo bez ograničenja uživati sva prava i slobodine. Jer se mi, austrijski Židovi, vazda i bezuvjetno izjavljujemo za Austriju. — Naša požrtvornost u ovom najstrašnijem ratu, sjajno se dokumentirala, a prinosi Židova za dobrotvorne, ratno pripomoćne svrhe i ratne zajmove premašuju daleko odnošaj njihovoga broja prema broju cijeloga pučanstva. Naši zahtjevi traže jedino ostvarenje i savjestno provedenje postojećih i već sankcioniranih zakona. A budući da je posljednjih 25 godina narodnosni mjer došao do snažnoga izražaja među austrijskima Židovima, to su naši zahtjevi pojedince ovi:

1) *Tražimo ravnopravnost Židova kao naroda; stoga kulturnu autonomiju i narodnu židovsku izbornu kuriju u svim zastupnim tijelima, gdje god Židovi stanuju u masama.*

2) *Neograničenu političku ravnopravnost Židova kao građana i konačno provedenje ustavom zajamčene ravnopravnosti na svim područjima.*

3) *Gospodarstvenu i socijalnu skrb za mase židovskoga proletarijata, čija je bijeda doista vanredna.*

Mi smo dosta punoljetni i ne ćemo da budemo građani drugoga reda . . . Želimo gospodarstveni, narodnosni i kulturni procvat svih austrijskih naroda i prestanak narodnosnih razmirica. To će biti samo onda, ako se bude postupalo sa svim narodima, kao s ravnopravnim i jednakovaljanim uz istodobnu demokratizaciju uprave . . . Mi, austrijski Židovi borimo se za političku slobodnu, cvatuću i gospodarstveno jaku Austriju. Od kuće sveopćega izbornoga prava očekujemo, da će ovo punčko zastupstvo izgraditi modernu, slobodnu i demokratsku Austriju, u kojoj će svaki narod, pa i židovski polučiti ostvarenje svojih prava. U Austriji ne smije biti silovan nijedan narod, pa bio on brojem ma kako malen!

Iz Rusije.

M. Gorki o ravnopravnosti Židova u Rusiji. Maksim Gorki piše u svome listu »Novaja Žizn«: Ravnopravnost je Židova jedan od najljepših uspjeha ruske revolucije. Time, što smo priznali Židova ravnopravnim građaninom, skinuli smo s naše savjesti sramotnu, krvavu, ružnu mrlju. U tom činu nemd ništa, što bi nam dalo prava, da budemo ponosni ili da se veselimo. Antisemitizam živi: »On počinje opet dizati svoju glavu i opet širiti svoju otrovnu agitaciju. A zašto se to događa? Jer se među boljševicima nalazilo — dva, tri ili dapače sedam Židova i jer se boje, da bi tih sedam Židova uništilo Rusiju! Dakle radi grijeha te sedmorice židovskih boljševika treba da krvari sav židovski narod u Rusiji. Ako se tako sudi, onda bismo morali smatrati Ljenina za pravog ruskog grijehnika, pa bismo morali radi grijeha jednoga Ljenina sve stanovnike gubernije Simbirske, odakle Ljenin potječe, učiniti odgovornima. Najveći dio Židova su menševiki, ali nacijona-

lističko novinstvo tvrdi, da su svi ruski Židovi anarhisti. Ja sam na svoje začudjenje ustanovio, da židovska rasa goji mnogo svjesniju ljubav prema svojoj ruskoj domovini, nego li mnogi Rusi.

Ne vjerujem u uspjeh antisemitske propagande. Držim, da razbor ruskog naroda, njegova savjest, njegova iskrena želja za slobodom, ne će dopustiti, da se jedan narod muči i zlostavlja.«

Židovski kongres. Delegati svih židovskih stranaka, skupina i organizacija doskora će se sastati na kongres, da vijećaju o onim pitanjima, za koje se jednako zanimaju sve struje ruskih Židova. Radi ustanovljenja dnevnoga reda na kongresu održana je u Petrogradu predkonferencija, na kojoj je prihvaćana ova rezolucija:

Svrha je židovskoga kongresa u Rusiji 1. da izradi temeljna načela židovske narodnosne autonomije u Rusiji; 2. da ustanovi oblik i jamstva za prava židovskih narodnosnih manjina; 3. da ustanovi oblik općinskih organizacija ruskoga židovstva i 4. da raspravlja o građanskim i narodnosnim pravima Židova u Poljskoj, Palestini i Rumunjskoj. Prihvatom ove rezolucije postignuto je ujedinjenje cijelog ruskoga židovstva na temelju čvrstoga narodnosnog programa.

Povratak pokrštenika židovstvu.

Ruska je vlada odredila, da svaki punoljetni građanin može po volji i bez dopuštenja mijenjati vjeroispovjest. Posljedice ove odredbe pokazale se doskora posvuda u pisarnama petrogradskih i moskovskih rabina prijavljuju se u velikom broju pokrštenjaci, koji mole za primitak u vezu židovstva. Dolaze pojedinci i čitave obitelji. Svi oni bijahu pod carističkom vladavinom prisiljeni, da se odreknu vjere svojih otaca. Među njima imade vrlo mnogo pripadnika itelgencije, naročito akademičara i činovnika. Broj obraćenika iznosi više hiljada. Zaista, zanimljiva je to pojava, a ujedno i dokaz za činjenicu, da se ovi obraćenici nisu pokrstili »iz uvjerenja«, kako se to obično veli.

Ruski edikt o emancipaciji. Provizorna vlada izdala je 21. ožujka / 3. travnja 1917. ovaj edikt:

Nepokolebivo uvjereni, da u slobodnoj zemlji moraju biti svi građani jednaki pred zakonom i da ne može biti mirna savjest niti jednog jedinoga građana, ako su pojedini sugrađani ograničeni u svojim pravima, radi vjere ili plemena, — odlučila je provizorna vlada ovo: Sva postojaća zakonska ograničenja ruskih građana, radi pripadnosti kojoj narodnosti ili vjeri, ukidaju se. Suglasno s time ukidaju se svi zakoni i naredbe, što odredjuju makar kakvo ograničenje ruskih građana ove ili one vjere ili narodnosti, bilo u cijeloj ruskoj državi ili u pojedinim pokrajinama.

Zatim slijede razne odredbe, te nabranje 368 zakona, ukaza, naredaba, koje se proglašuju ništavnima. Edikt završuje, . . . »Snaga ovoga edikta proteže se i na odgovarajuća ograničenja, koja postoje za inozemce onih država, što ne ratuju s Rusijom, i to u koliko su ta ograničenja u savezu s pripadnosti, kojoj vjeri, uvjerenju ili narodnosti. Ovaj edikt stupa na snagu danom njegovog proglašenja. Ministar predsjednik, Lvov. Ministar pravosudja, Kerenski.«

Darujte za evakuirce u Palestini!

Židovsko pitanje u finskom sejmju. Koncem lipnja bila je u finskom sejmju rasprava zakona o ravnopravnosti Židova. Tom prilikom ustanovljeno je, da su Židovi prepatili mnogo toga ne samo u Rusiji, već i u Finskoj. Nakon rasprave, sejm je prihvatio zakon o ravnopravnosti Židova, koji su stalno nastanjeni u Finskoj.

Ukrajinci i Židovi. U sjednice ukrajinske zakonodavne Rade pozvani su i zastupnici narodnosti. Na jednoj sjednici pročitao je židovski zastupnik, pristaša cijonističke stranke, H. Rosenstein ovu deklaraciju: »Cijonistička stranka, koja je zapisala na svoju zastavu obnovu židovskoga naroda u staroj domovini Palestini, prožeta je dubokim poštovanjem i saučesćem za ukrajinski narod, koji sada slavi svoje uskrsnuće. Držimo, da smijemo računati na isto takvo držanje slobodnoga ukrajinskoga naroda, s kojim nas veže zajednički život kroz mnogo stoljeća. Narod, koji je u patnjama i progonstvu znao sačuvati svoju slobodu, morati će imati saučesća i za putujući židovski narod. Sreća velike revolucionarne Rusije i Ukrajine stoji do slobodnog, nezavisnog razvoja naroda, što no obitavaju zemlju, do međusobnog poštivanja i povjerenja. Čvrsto smo uvjereni, da je blizu ovaj sretni čas. U zbijenim redovima nastojat ćemo, da ovaj svjetli socijalni idejal ostvarimo u korist cijelog čovječanstva«.

Druge zemlje.

Engleski Židovi za priznanje židovskih zahtjeva. »National Union for Jewish Rights« (Narodna zajednica za židovska prava) u Londonu postavila si je za cilj da izvojsiti za Židove: 1. da mogu živjeti kao slobodni građani, ravnopravni ostalima narodnostima, 2. da mogu također saradivati kod novoga uređenja svijeta na boljima, plemenitim temeljima čovječnosti, dobrotvornosti i pravičnosti, 3. da im se dade mogućnost za podignuće trajnoga prebivališta u Svetoj zemlji.

Jedan talijanski glas o Židovima: »Associazione non israelitica per la difesa dei diritti ebraici« izdala je proglas, iz kojega priopćujemo slijedeće retke: »Približuje se sve to više svečani čas, u kojemu će narodi položiti temelje novog međunarodnog životnoga reda. To nas nuka, da pojačamo propagandu u korist židovskoga naroda, kojega su proganjali i tlačili dvije tisuće godina. Ruska je revolucija izazvala kod mnogih dojam, kao da je tim događajem sada riješeno židovsko pitanje. Mi zastupamo drugo stajalište. Židovi teže za potpunom ravnopravnosti u svim zemljama. Ali oni rade i za postignuće slobode kolonizacije u Palestini, pod autonomnom židovskom upravom i visokim protektoratom velevlasti. Ni jedno doba ne bijaše toliko podesno za ostvarenje njihovih nastojanja kao sadašnje. Vojničke operacije na Istoku svraćaju pažnju na Palestinu, koja je tijesno vezana sa židovskim pravima. Neka bude časnom zadaćom i saveznih vlasti — da podupru nastojanja jednog naroda, koji toliko sudjeluje u napretku čovječanstva, i protiv kojega se čovječanstvo toliko ogriješilo«.

„Tko služi svome narodu, služi i čovječanstvu!“

Felix Dahn.

Iz cijonističkog pokreta.

Neue Zürcher Zeitung o cijonizmu.

Povodom dvadeset-godišnjice prvoga cijonističkoga kongresa (1897.) donosi, u svom broju od 29. kolovoza o. g. »Neue Zürcher Zeitung« uvodnik pod naslovom »Cijonistički jubilej«.

U tom članku veli: »Danas je dvadeset godina odkad se je u gradskom kasinu u Bazelu sastao prvi interteritorialni cijonistički kongres. Na poziv idealnoga Theodora Herzl-a dohrlaše delegati Židova cijeloga svijeta, da na teritoriju najstarije evropske republike raspravljaju o nevolji najstarijega živućega naroda i da nadju riješenje židovskoga pitanja. Jedna grupa švajcarskih izletnika pozdravila je zanosno sa zastavama mnogobrojne židovske delegate, baš kad su pošli na prvo vijećanje. Cijonista se ovaj pozdrav duboko dojmio, smatrali su ga dobrim znakom za početak, pa su za taj pozdrav i za mnoge druge dokaze prijaznosti švajcarskoj republici iskreno zahvalni« . . .

Dalje se članak osvrće na razvitak cion, struje kroz ovih dvadeset godina. Spominje njezine financijalne i kulturne institute i završuje ovako:

. . . »U toku ovih dvadeset godina političkoga cijonizma, stvorili su Židovi u Palestini djelo, koje se može ubrojiti među najbolja u povijesti moderne kolonizacije. Ako je Palestina — prije nego li ostali Istok, — mogla uživati blagodati moderne kulture; ako je Sveta Zemlja — dosad poznata kao ročište beduina i kao ognjište epidemija — postala u zadnjim godinama prije rata, zdravim i gospodarski naprednim područjem, ima se to zahvaliti u prvom redu nastojanju cijonista. Svjetski rat zaustavio je cijonistički rad u Palestini, a neki događaji posvema su uništili znatan dio cijonističkih naselja. No uza sve to, vrijeme ostvarenja cijonističke ideje bliže je, nego li ikada. Prijašnji politički i drugi protivnici cijonizma pristaju uza nj. Nastojanja Herzlova i njegovih prijatelja, da predobiju svijet za židovsku državu, nijesu bila uzaludna: Engleska i Amerika; socijalističke grupe raznih zemalja, glavar katoličke crkve, papa i odlučujući krugovi centralnih vlasti, otvoreno priznaju potrebu židovskoga centra u Palestini. Silne žrtve u krvi i imetku, što su Židovi cijeloga svijeta doprinijeli u ovom ratu, imale bi se nagraditi pravednim priznavanjem njihove narodnosti. Veliki san, plemenitoga borca za cijonistički ideal, ispunit će se možda prije no što se je on usudio nadati«.

„Cijonizam teži za postignućem javnopravno osigurane domaje za židovski narod u Palestini“. Bazel-ski program 1897.

Ojačanje cion. pokreta u Rusiji

O vanrednom porastu cijonističke organizacije u Rusiji za posljednjih mjeseci, jasno svjedoče slijedeće brojke: U vrijeme posljednje konferencije ruskih cijonista (koncem svibnja) bilo je — prema izvještaju centralnog odbora — prijavljeno 350 cijonističkih mjesnih grupa. Berlinski list „Jüdische Rundschau“ priopćuje, da je polovicom kolovoza bilo već 630 cijonističkih mjesnih grupa.

O prvom cijonističkom kongresu godine 1897.

Prvi je cijonistički kongres bio najznatniji od svih dosad održanih, jer je imao najteže zadaće. Bio je u židovskom svijetu sasvim osamljen; kroz stoljeća nije bilo precedensa. Nikad prije toga nije niti jednome vodji židovstva na um palo, da sakupi zastupnike i raštrkanog naroda da im dade prilike, da pred cijelim svijetom raspravljaju o židovskom pitanju. Herzl nije imao primjera u Židovstvu. Pored toga morao je sam tražiti pristaše.

Pokazale su se i druge poteškoće. U židovstvu bilo je, a ima na žalost još uvijek oštih protivština: istok i zapad, ortodoksija i naprednjaštvo, buržoazija i proletarijat. Opreka između istočnoga i zapadnoga Židova bila je prije cijonizma tako velika, da istočni Židov nije zapadnoga priznavao Židovom, a zapadni istočnoga nije smatrao čovjekom. Jaz između ortodoksa (pravovjernih) i slobodoumnih bio je tako dubok, da nije bilo mogućnosti za sporazum između obiju skupina. Borba između buržoazije i proletarijata bila je neprekidna.

Herzlu je uspjelo veliko djelo, da ukloni opreke. Dodjoše istočni Židovi u svojim nošnjama, a dodjoše i modernij odjeveni zapadni Židovi. Bogati zaputiše se u Bazel, a siromašni učiniše isto, jer se našlo poprište, viša sinteza, koje je ljude ujedinila, a da nijesu morali napustiti svojih načela. Cijonizam ni u kojem pravcu ne znači pritisak na savjest. On ne otima pobožnome religioznost, a slobodoumnome ne uzima nazore. Jednima i drugima pruža lijepo polje djelovanja pa mogu raditi prijateljski, rame o rame za uzvišenu ideju.

Kongres imao je vanredan uspjeh. Dao je program, stvorio je organizaciju, i utemeljio je znatne institucije.

Ručno pismo predsjednika Wilsona ruskoj vladi o cijonizmu.

„The Jewish Chronicle“ od 27. srpnja 1917. piše:

„Tajnik Provisionale Comité for General Zionist Affairs,« gospodin Jacob de Haas, priopćio je prigodom oprosnog banketa u čast Leona Motzkina, da gospodin Motzkin, koji putuje u Rusiju, nosi ruskoj vladi pismo predsjednika Wilsona, te da se to pismo bavi cijonističkim pitanjem, Čini nam se, da je ta činjenica posebnog odaslanstva g. Motzkina ruskoj vladi u židovsko-političkoj stvari, od osobite važnosti.

Nije doduže poznato, što predsjednik Wilson u svom pismu ruskoj vladi veli o cijonizmu ali nadamo se, da predsjednik, koji imade mnogo simpatija za cijonističku ideju, o pokretu govori povoljno, te da zagovara njezino ostvarenje. Može se reći — a da se ne pretjeruje — da je američka vlada, naime predsjednik Wilson i njegov kabinet, cijonizmu ne samo uopće prijateljski sklon, nego da je i spremna, da — ukoliko to stoji do njezine moći — promiče cijonistički program do ostvarenja njegovog. Činjenica ta mora da nas ispunjuje nadom i mora da ojača sile naše za rad, kojim hoćemo židovski narod organizovati i pripraviti za njegov preporod“

(Jüdische Rundschau, Berlin 14. September 1917.)

Cijonizam je povratak židovstvu prije povratka u židovsku zemlju.

Theodor Herzl.

Židovski narodni fond.

Svrha je Žid. narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotudjivim imetkom židovskoga naroda.

Saopćenje Povjereništva židovskog narodnog fonda. Povjereništvo preuzele su gdja Klara Barmaper (prijašnja povjerenica) i gdjica Mirjam Weiller. Adresa za listove:

„Povjereništvo Ž. n. f. Zagreb Br. govita ulica broj 5. I. kat“. Adresa za novac samo: „Banka za trgovinu i obrt d. d. Zagreb za tekući račun Ž. n. f. Prinosi objelodanjivat će se u listu „Židov“, pa će se dalje otpremati Židovskom narodnom fondu, Beč.

Mirovni čekovi (Friedens Scheks). Židovski narodni fond čekaju poslije rata velike zadaće. Zato mu treba vel.kih sredstava, koje će mu židovski narod morati pridonesti u mnogo većoj mjeri i u mnogo bržem tempu nego dosele. Osobito prikladno sredstvo, da Ž. n. f. privedemo brzo velike svote imademo u mirovnim čekovima.

Treba pozvati svakoga Židova, da Ž. n. fondu obeća dar kao uspomenu na sklapanje mira. To se obećanje provadja na čeku Ž. n. f. a iskupljuje se, kada mir nastupi. Svaki Židov — a po gotovo svaki nacionalni Židov i cionista, — koji je iz ovoga rata iznio živu glavu i nije izgubio svoju egzistenciju, treba, da učini svoju dužnost prema židovskom narodu i treba da osobito podupre Ž. n. f. Osobito će lako biti sklonuti našu braću na ratištu i njihovu rodbinu, da obećaju Ž. n. f. dar za slučaj sretnog povratka iz rata. Najbolja je zgoda sabirati darovna obećanja u korist Ž. n. f., kada Židov u velikoj čežnji za mirom izjavi, da bi rado darovao neznam koliko, da samo hoće mir nastupiti. Predoči mu ček neka ga ispuni i potpiše, neka pokaže, koliko bi mu vrijedio nastup mira.

Mirovni se ček može ispuniti u korist Landspende (darovanje zemlje) pa najmanji je dar K 50.— ili u korist Pioneer fonda, (najmanji dar K 25.—) a može se najednom čeku darivati i za obje svrhe — Očekujem, da će naši prijatelji od nas odmah naručiti vrlo ukusne mirovne čekove i živo poraditi, da poluče što bolji uspjeh.

Darovi.

Otkup od čestitanja u korist evakuiranih palestinskih Židova. Mirjam Weiller K 4.—, Adolf Weiller K 2.— Dr. Žiga Baum K 1.— svi u Zagrebu; ukupno K 7.—

Maslinovo drvo Arnold Donner, Zagreb na ime sina Vlatka K 10.— Adolf Neuwalder na ime sina Gjura K 30.—, Mavro Sirmaj, Zagreb na ime oca Leopolda Schmalza K 20.— ukupno K 60.—

Zlatna knjiga sabrao Žiga Neuman Zgb na ime pok. Gustava Weinbergera Sesevete i to; B. Neumann. Zagreb K 84.— A. Neumann Ivanska, R. Berkeš, Daruvar, Marko Graf, Zagreb po K 50.— S. Rendeli Zabok K 6.— Gustav Seidemann Prijedor i Dr. W. Orlik na ime Johanaan Thau Staribar K 10.— ukupno K 250.—

Ratno darivanje zemlje Mijo Weiss Stubica na ime Dragica Weiss K 10.—

Dječji sabirni arak Irme Holländer Zagreb. K 13.—

Za evakuirane palestinske Židove Lazar Deutsch, Varaždin K 10.— I. S. Zagreb K 10.— Sabirni arak Benoth Cijon Zagreb, (Anka Aschner) Samuel Bayer K 10.— N. Mayer, R. Lausch, Berta Heinrich, Franjo Schlesinger, Vera Müller, Rothmüller, Isidor Pick, Hermann Müller po K 2.— ukupno K 46.—

Škrabice. Thau Tuzla K 3.—

Karte Ž. n. f. Zagreb K 46'65, Osijek 46.— ukupno K 92'65.

Brošure i koledari Zagreb K 12'60.

Ukupno unišilo od 1. do 30.9. K 534.25

Šekel. Ruma 7 čl. K 14.— Kutina 10 čl. K 20.— Tuzla 30 čl. K 60.— Zagreb 1 čl. K 10.— Gračanica 29 čl. K 68'80, ukupno K 172'80.

Mišmar Lav Stern Zagreb VII. IX K 36.—

Ispravi: Otkup od čestitanja u br. 1. iznaša samo K 23.—

Razglednice u korist Žid. nar. fonda. Društvo: Judischer Natronalfonds. Sammelstelle für Österreich, Wien II./1. Zirkusgasse 33. izdalo je novu seriju lijepih trobojnih umjetničkih karata. Karte su uspjele reprodukcije slika židovskoga umjetnika Wilhelma Wachtla. Cijena po komadu 20 fil. Serija stoji 1.20 K a 100 komada 16. K.— Novac se mora poslati unaprijed.

Djelovanje Židovskog narodnog fonda u gradovima i naseobinama Palestine.

1) Zajmom u iznosu od 300.000 franaka, što ga je Ž. N. F. dao Anglo Palestine Comp. bilo je moguće da se sagrađe poznate židovske gradske četvrti Tel Aviv i Nahlat Benjamin u Jafi, a Herzlija u Haifi. Tim je zajmovima omogućena izgradnja ovih četvrti, tako da danas već predočuju vrijednost od više milijuna franaka.

2. Bezalelu, školi za umjetni obrt u Jerusolimu, stavio je Ž. N. F. na raspolaganje dvije monumentalne zgrade u vrijednosti od 130000 franaka. Bezalelu je svrha, da uvodi umjetni obrt medju siromašne palestinske Židove. Time im otvara nova vrela za privredu i podupire kućnu industriju.

3. Za Jevrejsku gimnaziju u Tel-Avivu Ž. N. F. je stavio na raspolaganje zemljište, na kojem je sagrađena monumentalna zgrada u vrijednosti od preko 200000 franaka.

4. Za Židovsku tehniku u luci Haifi dao je Ž. N. F. za gradilište svotu u iznosu od 100.000 franaka.

5. Za Židovsku bolnicu u Jafi, koja će imati sagrađiti, stavio je Ž. N. F. na raspolaganje gradilište u vrijednosti od 200000 franaka.

6. Zdravstveni ured u Jerusolimu dobiva od Ž. N. F. 6000 franaka subvencije.

7. Za vrijeme rata stavile su farme Ž. N. F. židovskom pučanstvu palestinskih gradova i kolonija na raspolaganje svoje zalihe žita i doprinijele time u velike ublaženju bijede.

8. Raznim radnjama, kao: melioracijom močvarnog tla, gradnjom cesta i kuća za rudnike, dao je Ž. N. F. mnogim židovskim radnicima priliku za zaradu i sačuvao ih je od bijede te je od toga da se nije su morali iseliti.

9. Uzduž željezničke pruge Jafa-Jerusolim posjeduje Ž. N. F. dva oveća zemljišta Hulda i Ben-Šemen, na kojima se sadi Herzlova šuma. U ta je dobra Ž. N. F. do sada investirao oko po milijuna franaka.

10. U kraju, gdje Jordan ističe iz Tiberiaskog jezera, posjeduje Ž. N. F. dva dobra: Kineret i Daganija. Prvo je zemljište dano u najam društvu za razvoj zemlje u Palestini, a obradjuje ga radnička zadruga. Zemljište se Daganija obradjuje zadržno. Na Kineretu nalazi se osim toga i farma za odgoj židovskih djevojaka za narodno gospodarstvo i vrtljarstvo.

11. U plodnoj se dolini Jezreel nalaz na zemljištu Ž. N. F. dobro Merhavija, koja se prostire duž željeznice Haifa-Damaskus, a obradjuje ga takodjer zadruga.

12. U susjedstvu je zadruga Merhavija osnovana zanatlijska kolonija, kojoj je Ž. N. F. pozajmio 12.500 franaka iz njemu priklopljenog Wolffsohn-fonda, u svrhu, da se grade kuće.

13. U koloniji Ber-Tovija (Kastinije), na jugu Judeje, kupio je Ž. N. F. posjed na ime „Federacije kanadskih cionista“. Ovaj je posjed dan u zakup radničkoj zadrugi.

14. U koloniji Hedera posjeduje Ž. N. F. Gan Šmuel, vrt naranča i etroga, kojemu su ponovno priključeni nasadi maslina. Obraduju ih radnici zadruga za nasade.

15. Poduzeće The Palestine Land Development Company pozajmio je Ž. N. F. 300000 franaka u svrhu instalacija na dobru Kineretu i za privredu tla.

16. Židovskoj palestinskoj banci (A. P. C.) doznačio je Ž. N. F. zajam od

240000 franaka, u svrhu doznake zajmova kolonistima uz solidarno jamstvo.

17. U kolonijama Petah-Tikva, Hedera sagrađio je Ž. N. F. za ukupnu svotu od 50000 franaka po jedan veliki dom za neoženjene radnike. Osim toga sagrađio je iz spomenutog već Wolffsohn-fonda, kao što i iz jednako mu priklopljenog Halperin-fonda radničke obiteljske kuće u kolonijama Petah-Tikva, Rišonle-Cijon, Rehobot i Nes-Cijona.

18. Do sada je Ž. N. F. za svotu od neko 200.000 franaka podigao radničke kuće za jemenske Židove, koji su vanredno važan elemenat za razvoj židovske kolonizacije. Radnički domovi sagrađeni su u grupama, i to u mjestima: Nahlijel kod Hedere, Mahne-Jehuda kod Rišon-le-Cijona Šomre Tora kod Rehobota, Mošav-Kahane kod Ben Šemena itd.

19. Ž. N. F. doznačio je i svotu od 6000 franaka za poboljšanje socijalnih i higijenskih prilika jemenskih Židova.

20. „Odboru u Odesi“ pozajmio je Ž. N. F. 20.000 franaka za osnutak radničke kolonije En-Ganim kod Petah-Tikve, a 30000 franaka za osnutak radničke kolonije Nahlat Jehuda kod Rišon-le-Cijona.

21. Savezu žena za kulturni rad u Palestini doznačio je Ž. N. F. 6000 franaka za spomenutu već dievojačku farmu na Kineretu.

22. Ratarsku školu podupirao je Ž. N. sa subvencijom od 2000 franaka.

Bilješke.

O židovskim imenima: Mnogi roditelji daju svojoj djeci svakojaka čudna, nobična imena, misleći da je to fino i kulturno. A ne znadu, koliko imade lijepih židovskih imena i koliko je slavnih ljudi, nežidova, nosilo židovska imena. Evo izbora židovskih imena i tumačenjem njihovog značaja:

Ivan, Jovan postalo je od jevrejskoga Jechohanana (Bog je milostiv), Gabriel (moć božja), Michael (tko je kao Bog?) Rafael (Bog je izljevio), Imanuel (Bog je s nama), Ismael (Bog čuje), Uriel (Svjetlo božije), Ilija, Elias (Gospod je moj Bog), Eliezer (pomoz Bog), Joachim (od Boga uspravljeni), Nehemija (božija utjeha), Tobija (Bogumil), Zaharija (koji se Boga sjeća). Nadalje su židovska imena: Ana, Hana, Jelisabeta, Samuel, Ariel, Jozua, Josip, Jakob, Toma, Hajim (Živko), Baltazar, Makabi, Gideon. Lijepa su imena: Salamon (Mirosljub), Amon (vjerni), Baruch (Benedikt) David (ljubljeni), Melchior, Nahum (tješitelj), Jona (golub), Dežora (pčela) Suzana (Lijerka), Hadasa (mirta), Estera (zvijezda), Serafina (Angelka), Marija, Lea, Rahela, Judita, Sara (Regina), Saloma, Marta, Mirjama, Ruč, Noemi, Delila, i t. d.

Mnoga od ovih spomenutih imena nalazimo medju Hrvatima i Srbima.

Fond od 10 milijuna dolara za ratnu pripomoć. »American-Jewish Chronicle« predlaže da se u svrhu ostvarenja »Fonda od 10 milijuna dolara za ratnu pripomoć« svaki američki Židov i svaka Židovka odreknu svoje jednodnevne zarade u korist fonda. Nathan Strauss poznati dobrotvor, koji je već mnogo darovao za bijedno židovsko pučanstvo u ratnoj zoni, prodaje svoju kuću, a vrijednost njenu od 350.000 dolara, poklanja spomenutom fondu.

H. Grätz o židovskoj vjeri. »Vjera, koja bijaše snaga i duša židovskoga naroda, svjetlost i nada na njegovim putovanjima i u svakoj nevolji, ta vjera bijaše toliko silna, da je mogla nadomjestiti jezik i zemlju. Čemu je trebalo vanjskih materijalnih i formalnih sredstava za ujedinjenje naroda, koji je živio za jednu ideju, i za nju toliko pretrpio?« . . .

Židovska nomadska plemena u Arabiji? U Perziji pripovijedaju ljudi o židovskim plemenima, koja žive u arapskoj pustinji i odijevaju se poput Arapa. Hodočasnici u Mekku vele da židovski beduini žive na karavanskoj cesti Basora-Meka i prepoznaju ih po tome, što ne rade Su-
botom.

Dr. Eliezer (Ludwig) Zamenhoff. U proljeću ove godine umro je izumitelj »esperanta«, koji ima pristaša u svim državama zemaljske kruglje. Dr. Zamenhoff, liječnik za očne bolesti postao je po esperantu slavan i stekao je mnogo počasnih priznanja. Rodio se 1859. Kao sin židovskog učitelja u Bialystoku, a poslije se preselio s ocem u Varšavu. U svojoj mladosti bavio se je pitanjima židovskog preporoda i bio je pristaša dobrotvorne organizacije »Choveve-Cion.«

Požar u Solunu. O ovom velikom požaru stigle su potanje vijesti, iz kojih se razabire, da je bio doista katastrofalan. Od cijelog pučanstva najteže su stradali Židovi, koji sačinjavaju većinu u gradu. Izgorilo je; 34 židovske bogomolje, 10 škola i 1 bolnica. Preko 40.000 Židova ostalo je bez krova. Jedan dio preseljen je u obližnje gradove, a drugi dio porazmješten je po kućama svojih suvjernika. Šteta iznosi oko 2 milijarde franaka.

Broj Židova na svijetu. Dr. Artur Ruppin priopćuje u časopisu „Der Jude“ interesantne podatke o broju Židova i njihovoj razdiobi po svijetu. Prema njegovim istraživanjima nije niti u jednoj epohi bio dosad broj Židova približno toliko, koliki je danas. Za vrijeme propasti države bilo je 4 i pol milijuna Židova. Taj se broj nije digao do 19. stoljeća. Koncem 17. stoljeća pao je broj na 1 i pol milijuna, a u 18. stoljeću porasao je na 3 milijuna. U 19. stoljeću porasao je broj Židova na četverostruko, tako, da je početkom 20. stoljeća iznosio 13 i tri četvrtine milijuna.

Razdijeljeni su Židovi po svijetu ovako:
U Evropi živi svega 9,905,700 Židova, od toga u Evrop. Rusiji bez Poljske 4406063, u Poljskoj 1533716, u Austriji 1,325.587, od toga u Galiciji 871.895 u Ugarskoj i Hrvatskoj 932.458, u Njemačkoj 615.021 u Rumunjskoj 66.625, u Velikoj Britaniji 240.000, u Irskoj 5101, u Turskoj (prije balkanskoga rata) 188.896 (sada oko 100.000), u Holandiji 106.409, u Francuskoj 100.000, u Belgiji 50.000, u Italiji 43.24 u Bugarskoj (prije balk. rata) 40118, (sada oko 50.000), u Švicarskoj 19023, u Grčkoj (prije balk. rata) 8.350 (sada 90.000), u Srbiji 5997, u Danskoj 5164, u Španiji 4000, u Švedskoj 3912, u Gibraltaru 1300, u Norveškoj 1045, u Luxemburgu 1270, u Portugalu 1200, na Kretu 4-7, na Malti 58. U Americi ima svega 2,606.550 Židova. Od toga u Sjed. Državama 2500.000 (u drž. New-York 1400.000), u Kanadi 74.564, u Argentini 100.000, u Meksiku 15000. na Kubi i u Braziliji 5000, u Jamaici 2000, u ostalim državama 4014. U Aziji živi 530.335 Židova, i to: u Turskoj Aziji 290.000 [u Palestini 100.000], u Ruskoj Aziji 120.636, u Perziji 49500, u Buchari 20.000, u Turkestanu i Afganistanu 18.315, u Indiji 20.980, u Holandskoj Indiji 8605, u Kini i Japanu 2143, u Africi znosi broj Židova svega 514.403. Od toga živi u Maroku 300.000, u Alžiru 70271, u Tunisu 50.383, u Južnoj Africi 50.000, u Egiptu 38.635, u Tripolisu 18.660. U Australiji ima 19.415 Židova, od toga u New Zealandu 2128.

Poziv! Prisiljeno ratnim događajima moralo je na tisuće naše braće i naših sestara u Palestini ostaviti dom, što si ga stvorilo u mnogogodišnjem, mukotrpnom radu.

Bez doma u domovini, izvrgnuti bijedi bjegunaca i razornim bolestima, palestinski Židovi, koji su tri strašne ratne

godine herojski podnašali sve tegobe, sada očekuju našu pomoć.

Cijelo židovstvo treba da sada dokáže, da ne ćemo na cjedilu ostaviti našu braću u zemlji otaca.

Djeca i žene, starci i bolesnici očekuju našu pomoć! Potrebna je velika, brza i temeljita pomoćna akcija, potrebna je pomoć svakoga od nas i svih nas. Pomozite, pomozite brzo i obilno, pomozite s ljubavlju!

Sjetite se u hramovima, i inače vaše palestinske braće!

Židovstvo će jamačno i ovaj put učiniti svoju dužnost.

Darovi neka se šalju upravi »Židova« ili banci: S. M. von Rothschild Wien I. Renngasse 3 »za evakuirce iz Palestine«.

Tražim

čitava godišta 1912 i 1913

ŽIDOVSKRE SMOTRE

Ponude na adresu:

Ernst Goldstein, Osijek I.,
Kolodvorska ulica br. 2.

Sumišljenicima, prijateljima i znancima, koji su nam prigodom našega vjenčanja bilo usmeno ili pismeno čestitali, a nijesmo imali prilike zahvaliti im se, ovim putem srdačna hvala. —

ZAGREB, rujan 1917.

Supruzi Simo Spitzer.

Banka za trgovinu, obrt i industriju

dioničarsko društvo

Jelačićev trg 4. — ZAGREB — Jelačićev trg 4.

Dionička glavica K 3.000.000 — Pričuve K 700.000 —

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem računu do daljnjega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti devize, strani zlatni i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE.

FINANSIRA

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, odreske i žrijebane vrijednosne papire, daje predujmove na vrijednosne papire, kao dionice, rente, srečke i t. d. nadalje na otvorene knjižne tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdaje kreditna pisma i čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke proti gubitku na tečaju.

Tekstilne otpatke

(krpe sviju vrsti)

kupuje i plaća najbolje cijene

Adolf Krausz stariji

(od povjerenstva za tekstilne otpatke
ovlašten veletržac krpami).

Osijek g. g. Županijska 59.

Tiskara „Merkur“

Zagreb - Ilica 33.

Priugotavlja sve u tiskarsku struku
zasijecajuće radnje.

TVORNICA ŠTAMPILJA
ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

MARIJE VALERIJE ULICA BROJ 6.

PREVOZE ROBE I POKUĆSTVA U
GRADU I IZVAN GRADA PREUZIMA

JOSIP MÜNZER

Jurišićeva ulica broj 20.

TELEFON 4-28. 21-95.

OBAVLJA SVAKI PREVOZ POKUĆSTVA I ROBE NAJSAVJESNIJE I NAJJEFTINIJE.

Prva hrvatska štedionica

Osnovana godine 1846.

Dionička glavnica: - u Zagrebu. - Pričuve: K 10,000.000.- K 17,000.000.-

OODRUŽNICE: Bjelovar, Brod n.S., Cirkvenica, Delnice, Djakovo, Karlovac, Kraljevica, Novi, Osijek gornji grad, Požega, Rijeka, Senj, Sisak, Sv. Ivan Zelina, Varaždin, Velika gorica, Vinkovci, Virovitica, Vukovar, Zemun.

ISPOSTAVE: Požega, Osijek donji grad, Vinica.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun.
Eskomptira mjenice i devize.

Prima na inkaso tu- i inozemne mjenice.

Podijeljuje hipotekarne zajmove na kuće i na nekretnine.

Izdaje 4½%-tne založnice

koje imaju oprost od poreza, pupilarnu sigurnost i jamčevnu sigurnost.

Mjenjačnica

Prve hrvatske štedionice, Ilica 5.

Prodaje i kupuje sve vrsti srećaka, vrijednosnih papira, zlatnog, srebrenog te papirnatog novca, unovčuje kupone besplatno. Obavlja burzovne naloge. Izdaje čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju i akreditiva na sva tu- i inozemna mjesta vrlo kulantno.

Prodaje sve vrsti srećaka na obročno otplaćivanje najkulantnije. Izdaje promese na sve vrsti srećaka. Preuzima reviziju srećaka i vrijednosnih papira besplatno. Osigurava srećke proti gubitku u tečaju. — Preuzima u pohranu vrijednosne papire. Iznajmljuje pojedine pretince Safe-pohrane.

Glavna kolektura kr. povl. razredne lutrije.
Prodaja srećaka kr. držav. lutrije.

HRVATSKA SVEOPĆA KREDITNA BANKA

dioničarsko društvo

u ZAGREBU, Ilica 25, i podružnica u Karlovcu

Uloške

preuzimlje uz najpovoljnije ukamaćenje na uložne knjižice ili na tekući račun, te ih bez obzira na postojeće ili buduće ustanove moratorija isplaćuje.

Svi u bankovnu struku zasjecajući poslovi obavljaju se najkulantnije.

Posebno odijelenje za prodaju sladora

Zagreb, tel. br. 621, 7371 1590.

Karlovac, telefon br. 79

Utemeljena god. 1868.

Utemeljena god. 1868.

HRVATSKA ESKOMPTNA BANKA

Ilica broj 3. ZAGREB Ilica broj 3.

Dionička glavnica 13.4 milijuna kruna.

Pričuve 5,6 milijuna kruna.

Bankovni odjel.

Eskomptira mjenice i devize.

Prima novac na ukamaćenje na uložne knjižice, doznačnice ili tekni račun, te doznačuje isplaćivanja na sva tržišta tu i inozemstva.

Izdaje kreditna pisma na tu i inozemstvo.

Odio za šumske poslove.

Podržaje vlastite pilane za proizvodnju svih vrsti hrastove i bukove rezane gradje.

Podržaje ljuštionu za proizvodnju paccona.

Preuzima u pohranu vrijednosne papire i stavlja strankama na uporabu posebno uređene blagajne (Safe-Depot) pod ključem same stranke i suzatorom zavoda uz umjerenu pristobu.

Proizvodnja exportne sklade i drva za gorenje na veliko i t. d.

Financira šumske poslove.

Mjenjačnica.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire.

Kupuje i prodaje inozemni kovani i papirni novac.

Isplaćuje predujmove na zalog vrijednosnih papira.

Unovčuje kupone te izžrebane papire i srećke.

Prodaje na obročno otplatu srećke svake vrsti po jedan ili po više komada prema izboru

Hipotekarni odjel.

Podijeljuje na zemljišni posjed, a u većim gradovima i na najamne kuće Hipotekarne zajmove na amortizaciju.

Podružnice: u Osijeku, u Vinkovcima i Petrinji.

Javno skladište: u Zagrebu.

kupca s bezodvlačnim pravom igre.

Prodaje vlastite 4½% založnice koje su pupilarno sigurne, sposobne za svake vrsti jamčevine, kao i za vojno-ženidbene jamčevine, te su vrlo podesne za koristonosno ulaganje prištednja. Obavlja besplatno evidencu žrebanja srećaka i drugih žrebanju podvrženih papira.

Podijeljuje na temelju grad. nacrta i troš. u većim gradovima Amortizacione zajmove kao gradjevne vjeresije.